

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ปาปธมฺม – สิ่งที่มีจริงที่เป็นบาปคือความชั่ว, บาปธรรม”

ปาปธมฺม อ่านตามภาษาบาลีว่า ปา – ปะ – ดำ - มะ มาจากคำว่า ปาป (ความชั่ว, สิ่งที่ไม่ดี, บาป) กับคำว่า ธมฺม (สิ่งที่มีจริง, ธรรม) รวมกันเป็น **ปาปธมฺม** เขียนเป็นไทยได้ว่า **บาปธรรม** หมายถึง สภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดี เป็นสภาพธรรมที่ชั่ว เป็นสภาพธรรมที่มีโทษ เป็นคำจริงที่แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมที่เป็นอกุศลธรรม กล่าวคือ อกุศลจิตและเจตสิกธรรมที่เกิดร่วมด้วย มีตั้งแต่ระดับที่บางเบา จนกระทั่งล่วงเป็นทุจริตกรรม เบียดเบียนประทุษร้ายผู้อื่น

ข้อความในปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ เทสนาสูตร แสดงความเป็นจริงของบาปธรรม ไว้ดังนี้ คือ

“ชื่อว่า บาป เพราะเป็นของต่ำทราม ชื่อว่า บาป เพราะเป็นสิ่งน่ารังเกียจ

ข้อความในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท แสดงความเป็นจริงของ บาปธรรม ทั้งปวง ไว้ว่า ได้แก่ **“อกุศลธรรม ทุกชนิด”**

คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระธรรม เป็นคำสอนที่ประเสริฐเพราะเป็นคำสอนที่เป็นไปเพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง แม้สิ่งใดที่เป็นอกุศล เป็นบาปธรรม พระธรรมก็แสดงเปิดเผยให้รู้ว่าเป็นอกุศล เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่มีโทษแม้ว่าจะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม ย่อมทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เมื่อมีความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ชีวิตก็จะเป็นชีวิตที่มีปัญญาแก้กมลให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เว้นในสิ่งที่เป็นโทษ

สำหรับบาปธรรม หรือ บาป หมายถึงอกุศลธรรม สภาพธรรมที่ไม่ดี เป็นสภาพธรรมที่มีโทษ เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ ตามความเป็นจริงแล้ว ถ้าไม่มีจิต ก็ไม่มีบาป อย่างเช่นต้นไม้ไม่มีบาป เนื่องจากต้นไม้คิดไม่ได้ ต้นไม้ทำอะไรไม่ได้ ต้นไม้ฆ่าสัตว์ไม่ได้ ต้นไม้ลักทรัพย์ไม่ได้ เป็นต้น จึงไม่มีบาป **บาปต้องเป็นสภาพของจิตซึ่งประกอบด้วยสภาพธรรมที่ไม่ดี เช่น ประกอบด้วยความติดข้อง ต้องการ ประกอบด้วยความขุ่นเคืองใจ** เพราะฉะนั้น ไม่มีใครสามารถจะเห็นจิตหรือจิตได้ด้วยตา แต่ว่าสามารถที่จะระลึกลักษณะของจิตได้ เพราะเหตุว่าทุกคนมีจิต แต่แม้ว่าทุกคนจะมีจิต แต่ถ้าไม่ศึกษาโดยละเอียดก็ยังไม่สามารถที่จะตอบได้ว่าทำไมจิตนั้น จิตอยู่ที่ไหน ซึ่งจะต้องค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ

ขณะที่เห็นเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่ได้ยินเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่ได้กลิ่นเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่ลิ้มรสเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่กำลังรู้สิ่งที่เย็นบ้าง ร้อนบ้าง อ่อนบ้าง แข็งบ้าง เป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่คิดนึกเป็นจิตชนิดหนึ่ง จึงพอที่จะพิจารณาให้ละเอียดลงไปอีกได้ว่า **จิตเห็น เป็นบาปหรือไม่?**

จิตเห็นเพียงเห็น เพราะฉะนั้น จิตเห็น ไม่ใช่กุศลจิตและไม่ใช่กุศลจิต จิตได้ยิน จิตได้กลิ่น จิตลิ้มรส จิตรู้สิ่งที่กระทบสัมผัสก็เช่นเดียวกัน ไม่ใช่กุศลจิตและไม่ใช่กุศลจิต เป็นเพียงวิบากจิต เป็นผลของกรรม จึงไม่ใช่บาป แต่ว่าขณะใดที่เห็นแล้วชอบ ได้ยินแล้วชอบ ขณะนั้นเป็นโลภมูลจิต เป็นอกุศลจิตที่ประกอบด้วยโลภะ ความติดข้องต้องการ เป็นบาปแล้วในขณะนั้น เพราะเหตุว่าเป็นขณะจิตที่เศร้าหมองไม่ผ่องใส มีสภาพของโลภเจตสิกซึ่งทำให้เป็นสภาพที่ติดที่พอใจที่ยินดี ที่ปรารถนาในอารมณ์นั้น เพราะฉะนั้นในขณะนั้นไม่ใช่กุศล แต่เป็นอกุศล ซึ่งก็คือเป็นบาป และถ้าขณะใดที่เห็นแล้วเกิดความไม่พอใจ ในขณะนั้นเป็นโทสะ เป็นสภาพที่ขุ่นเคืองขัดข้อง ไม่พอใจ ขณะนั้นเป็นอกุศลเป็นบาป หรือแม้แต่ขณะที่ไม่เข้าใจถูกเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง ความไม่รู้เกิดขึ้น ก็เป็นอกุศลเป็นบาป เพราะ **บาปได้แก่อกุศลธรรมทุกชนิด** นี่คือความเป็นจริง

วันหนึ่งๆ มีจิตที่เป็นอกุศล คือเป็นบาป มากจริงๆ เพียงแต่ว่าจิตที่เป็นอกุศลนั้นยังไม่มีกำลังถึงขั้นที่จะเป็นทุจริตกรรม ยังไม่ถึงขั้นที่กระทำกุศลกรรมประการต่างๆ มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่น เป็นต้น เมื่อยังเป็นเพียงแค่ความติดข้องหรือความขุ่นเคืองใจ **ที่ไม่ได้ล่วงเป็นทุจริตกรรม** ก็ไม่ใช่เหตุที่จะทำให้เกิดวิบากในภายหน้า แต่ก็สะสมสืบต่อเป็นอุปนิสัยที่ไม่ดีต่อไป แต่เมื่อใดก็ตามที่สะสมมีกำลังมากขึ้นจนล่วงเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ นั้นเป็นบาปที่มีกำลัง ที่สามารถให้ผลที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใครไม่น่าพอใจ นำเกิดในอบายภูมิได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่จะประมาทไม่ได้เลยทีเดียว

การมีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นปกติบ่อยๆ เนื้อๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของพระธรรมคำสอนก็ตาม ล้วนเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกทั้งสิ้น ถ้าเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบในการฟังในการศึกษา เมื่อมีความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นไปตามลำดับ ย่อมจะทำให้เป็นผู้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง น้อมใจไปที่จะรู้ความจริง เห็นโทษเห็นภัยของบาปธรรมซึ่งเป็นอกุศลธรรมในชีวิตประจำวัน และเห็นคุณค่าของกุศลธรรม ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท สะสมความดี เพื่อขัดเกลาบปธรรมของตนเอง เพราะเหตุว่าเมื่อกุศลไม่เกิดขึ้นไม่เจริญขึ้น ก็เป็นโอกาสของบาปธรรมที่นับวันจะพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ จนยากแก่การที่จะขัดเกลาละคลาย

การเดินทางในสังสารวัฏฏ์ยังอีกยาวไกล ปัญญาและคุณความดีเท่านั้น ที่จะเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย **ทำให้มีความมั่นคงในความจริงและความถูกต้อง** เพราะมีปัญหาความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นเครื่องนำทางชีวิตที่ดี น้อมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และละเว้นในสิ่งที่ เป็นบาปธรรมทั้งหลายทั้งปวง รากฐานที่สำคัญที่จะทำให้ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกเจริญขึ้น คือการได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ด้วยความเคารพ รอบคอบและเห็นคุณค่าอย่างยิ่ง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในสังสารวัฏฏ์.

ชมรมบ้านฆัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗